

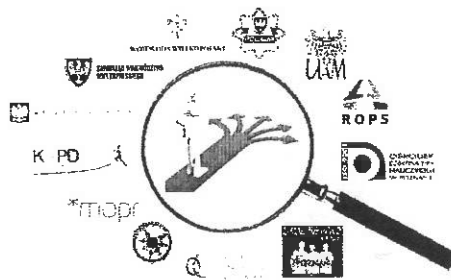
WIELKOPOLSKI
KOMENDANT WOJEWÓDZKI POLICJI
w Poznaniu

insp. Rafał Batkowski

„Dopalacze niszczą życie”

Przedsięwzięcie realizowane w ramach projektu:

OBSERWATORIUM ZAGROŻEŃ DLA LUDZI MŁODYCH

Poznań 2015

I. WSTĘP

Projekt pn. „Obserwatorium zagrożeń dla ludzi młodych” w *Raporcie otwarcia* wskazuje, że jedno z głównych zagrożeń dla dzieci i młodzieży stanowią narkotyki oraz dopalacze. Problem uzależnienia od środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych ma charakter wielowymiarowy, a problem narkomanii dotyczy osób w różnym wieku, pochodzących z różnych środowisk społecznych.

Proces rozpoczyna się zwykle od przypadkowej sytuacji, pierwszego poczęstowania czy pokusy przeżycia czegoś niezwykłego, czego konsekwencje mogą być tragiczne w skutkach. Czynniki warunkujące powstanie uzależnienia mogą być różne – tzw. efekt farmakologiczny (ucieczka od stresu i frustracji), uwarunkowania i relacje społeczne (naciski członków grup rówieśniczych, rozbieżność pomiędzy wartościami propagowanymi a rzeczywistością społeczną), czy też czynnik rodzinny (niestabilność rodziny, zanikanie wpływu rodziców na dzieci, brak kontroli, zachwianie autorytetów). Część dzieci i młodzieży używa narkotyków po prostu z chęci odurzenia się. Robią to najczęściej podczas imprez, przyjęć, spotkań towarzyskich, a także z powodu nudy czy zwykłej ciekawości.

Przeciwstawiając się pozornej atrakcyjności środków odurzających ważne jest, aby w sposób interdyscyplinarny, skoordynowany podejmować działania informacyjne, profilaktyczne, pomocowe, ale również represyjne i karne. Skuteczne działania powinny skupiać różne podmioty i środowiska, w tym młodzież w ramach tzw. profilaktyki rówieśniczej, a ich celem winno być uświadamianie szerokiego kręgu odbiorców nie tylko o szkodliwości używania narkotyków/dopalaczy, ale przede wszystkim o odpowiedzialności wynikającej z obowiązujących przepisów. Docelowo wiedzę tę młodzież przekazywać będzie swoim rówieśnikom pod nadzorem i z wykorzystaniem doświadczeń, przykładów instytucji i organizacji, które powołane zostały między innymi do walki z uzależnieniami.

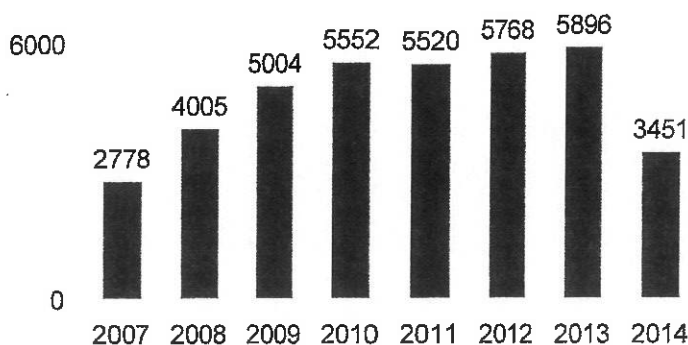
Głównym celem prezentowanego programu jest więc wyposażenie adresatów w umiejętności i nawyki rozpoznawania, przewidywania oraz zapobiegania zagrożeniom występującym w środowisku, w szczególności wynikającym z uzależnień. Ponadto kształtowanie młodzieży i nauka samodzielnego wyboru opartego na podstawach życia zgodnego z pozytywnymi wartościami społecznymi. Młodzież musi wiedzieć, że na każdym kroku sama dokonuje wyboru. Jaki to będzie wybór i czym będzie determinowany, to już w wielkiej mierze Nasze zadanie.

II. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA, TERMINOLOGIA I ZNAMIONA PRZESTĘPSTW

1. Skala zjawiska

Policyjne dane przedstawione poniżej wskazują tendencje dot. przestępczości narkotykowej na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2007 – 2014, gdzie sprawcami były osoby nieletnie.

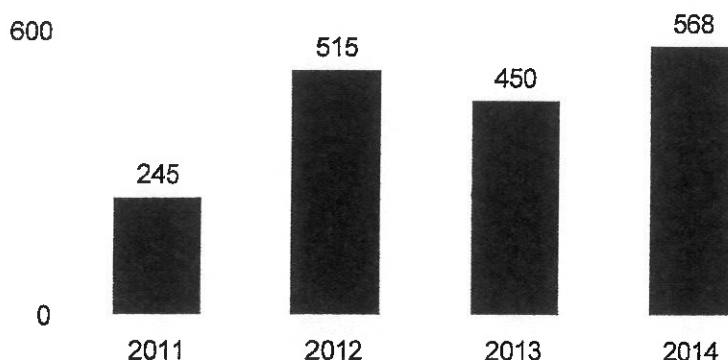
Wykres nr 1

Powyższy wykres obrazuje liczbę czynów karalnych w zakresie przestępczości narkotykowej popełnionych przez osoby nieletnie w latach 2007 – 2014.

Wykres nr 2

Liczba osób nieletnich naruszających przepisy ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

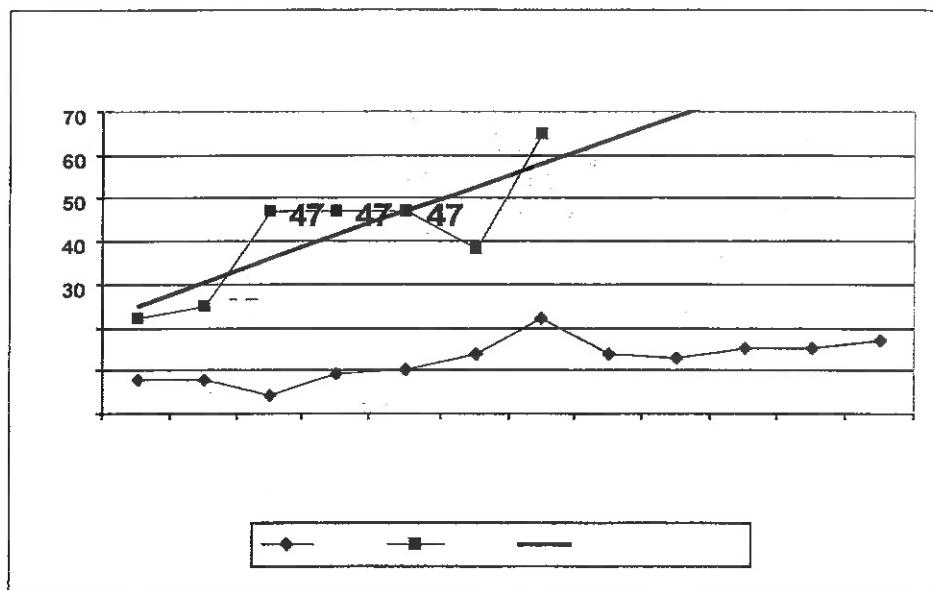
2. Środki zastępcze

Środki zastępcze w postaci tzw. „dopalaczy”, używane zamiast środków odurzających lub substancji psychotropowych, stanowią istotne zagrożenie dla zdrowia zwłaszcza dzieci i młodzieży. Zjawisko wprowadzania do obrotu, oferowania do sprzedaży oraz ich używania nasiliło się w ostatnich latach, o czym świadczą liczne przypadki hospitalizacji czy nawet zgony ludzi młodych. Dlatego też Policja oraz inne podmioty muszą podjąć zdecydowane i skuteczne działania zapobiegawcze w tym obszarze.

W roku 2013 zidentyfikowano 11 sklepów (3 na terenie Poznania i powiatu kaliskiego, 2 w powiecie ostrowskim, 1 w powiatach konińskim, pleszewskim oraz gnieźnieńskim) w których oferowane były w sprzedaży produkty, co do których zachodziło uzasadnione podejrzenie, że zawierają tzw. „dopalacze” (1 obiekt w Turku został zamknięty), zatrzymano 2 609 produktów, co do których zachodziło uzasadnione podejrzenie, że zawierają środki zastępcze. W pierwszym półroczu 2015 roku przeprowadzono 136 kontroli i zabezpieczono 3 761 szt. substancji zastępczych.

Problematyka „Dopalaczy” dotyczy także oddziały toksykologii w placówkach służby zdrowia, gdzie jako jedno z zadań wskazano *diagnostykę i leczenie pacjentów w stanach ostrych zatruc*. Ostre zatrucia spowodowanych w ostatnim okresie czasu w dużej mierze dopalaczami. Tylko do dnia 31 sierpnia 2015 roku na terenie województwa wielkopolskiego stwierdzono 432 przypadki zatruc, w tym w okresie wakacyjnym 200.

Wykres Nr 3. Liczba przyjęć osób z ciężkim zatruciem środkami zastępczymi „Dopalaczami” na przestrzeni 2014 i 2015 roku odnotowana w Szpitalu Miejskim im. Franciszka Raszei w Poznaniu.

Z relacji pracowników wskazanej powyżej placówki zdrowia wynika, że są to najczęściej pacjenci młodzi, którzy jako przyczynę zażycia dopalaczy wymieniają chęć spróbowania czegoś nowego, czy podążanie za rówieśnikami, którzy już są po inicjacji we wskazanym zakresie. W trakcie przyjęcia ich zachowanie budzi obawy, są agresywni, wulgarni, zagrażają sobie samym, a niejednokrotnie personelowi placówki bez względu na wiek.

Przedstawiciele Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Poznaniu przeprowadzili w 2014 roku 149 kontroli podmiotów handlowych pod względem oferowania przez wskazane środków zastępczych. W wyniku przeprowadzonych kontroli w 70 przypadkach ujawniono przedmiotowe środki, gdzie zabezpieczono 16 958 opakowań prezentowanych środków. Koszt przeprowadzonych badań w 2014 roku poniesiono w kwocie 41 637,41 zł. Nałożono kary finansowe na kwotę 1 320 000 złotych. W pierwszym półroczu 2015 roku do chwili obecnej przedstawiciele Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Poznaniu dokonali 137 kontroli podmiotów handlowych, z czego w 54 przypadkach kontroli zatrzymano produkty do badań. Zabezpieczono 12 024 opakowań produktów środków zastępczych, których koszt przebadania na chwilę obecną wyniósł 18 909,41 złotych. Nałożono kary finansowe w kwocie 1 625 000 złotych.

3. Pojęcia ustawowe (Załącznik nr 3)

III. ADRESACI PRZEDSIĘWZIĘCIA

1. uczniowie szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych;
2. podopieczni świetlic socjoterapeutycznych;
3. rodzice uczniów;
4. pedagodzy;
5. psychologowie;
6. pracownicy służby zdrowia;
7. mieszkańcy województwa wielkopolskiego;
8. przedstawiciele instytucji wchodzących w skład „Obserwatorium zagrożeń dla ludzi młodych”.

IV. CEL PRZEDSIĘWZIĘCIA

Głównym celem przedsięwzięcia jest wyposażenie adresatów w umiejętności i nawyki rozpoznawania, przewidywania oraz zapobiegania zagrożeniom występującym w środowisku, w szczególności wynikających z uzależnień oraz kształtowanie zdolności młodzieży do samodzielnych i odpowiedzialnych wyborów, opartych o wiedzę i umiejętności związane z pozytywnymi wartościami społecznymi.

Program ma na celu przekazanie wiedzy na temat konsekwencji psychologicznych, neurologicznych, społecznych i prawnych zażywania substancji zastępczych i środków odurzających oraz wskazanie sposobów zapobiegania istniejącym zagrożeniom.

W ramach programu kreowane będą wzorce życia wolnego od uzależnień, wskazywane alternatywy dla zażywania narkotyków/dopalaczy oraz możliwości pomagania innym. Program zakłada aktywizowanie młodych ludzi w budowaniu mody na życie wolne od uzależnień i wyposażanie ich w umiejętności projektowania asertywnych zachowań, jak również włączenie do aktywnej pracy grona pedagogicznego placówek oświatowych, psychologów.

Program przewiduje szkolenia, profesjonalizację kadr poprzez liczne spotkania, wymiany doświadczeń, poszukiwanie skutecznych sposobów walki ze wskazanym zjawiskiem. W szkoleniach przewidywany jest udział ekspertów w zakresie prawa, psychologii, uwarunkowań społecznych, a więc interdyscyplinarne kształcenie kadr instytucji rządowych i samorządowych.

Program zakłada także diagnozę młodzieży pod kątem przyczyn zjawiska, jego uwarunkowań i przewidywanych tendencji. Pozwoli to wskazać pewne zmiany i tendencje, a także zbliży Nas do odpowiedzi na pytanie: Dlaczego młodzież sięga po narkotyki, dopalacze?

Na każdym etapie działań przewiduje aktywizowanie młodych ludzi, budowanie struktur młodzieżowych liderów, sprzymierzeńców prawidłowych norm i wartości w przestrzeni rówieśniczej. Taki efekt zamierzamy osiągnąć poprzez przeprowadzenie debat wśród gimnazjalistów i licealistów w wybranych miastach województwa wielkopolskiego prowadzonych przez studentów i licealistów. Zatem rówieśnicy przygotowani do działania zmierzają się z poglądami swoich rówieśników.

Dotarcie do młodzieży może zagwarantować tylko młodzież. Doceniamy potrzebę realizowania przekazu z możliwościami technicznymi dzisiejszej rzeczywistości. W ramach programu przeprowadzony zostanie konkurs na profesjonalnie wykonaną twórczość na rzecz kampanii antidopalaczowej.

Instytucje zaangażowane w projekt przygotowują praktyczny poradnik dla nauczycieli i rodziców z istotnymi informacjami o możliwościach udzielania pomocy w profilaktyce pierwszorzędowej dla całego społeczeństwa, a także drugorzędowej skierowanej do grupy zagrożonej, jak i profilaktyce trzeciorzędowej skierowanej dla indywidualnego przypadku. Zawarte treści pozwolą wzbogacić wiedzę z zakresu interdyscyplinarnego działania instytucji, które w statucie zabiegają o szeroko rozumiane bezpieczeństwo.

V. ORGANIZATORZY PROJEKTU

1. Podmioty zaangażowane w „Obserwatorium Zagrożeń dla ludzi młodych”;
2. TVP Poznań;
3. Wydział Politologii i Dziennikarstwa, UAM w Poznaniu.

VI. PARTNERZY PROJEKTU

1. Urząd Wojewódzki Województwa Wielkopolskiego;
2. Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego;
3. Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna;
4. Sąd Okręgowy w Poznaniu;
5. Kuratorium Oświaty w Poznaniu;
6. Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu;
7. Stowarzyszenie MONAR;
8. Szpital Miejski im. Franciszka Raszei;
9. Polska Platforma Bezpieczeństwa Wewnętrznego;
10. Wielkopolska Grupa Wojewódzka IPA;

VII. CZAS I MIEJSCE PROJEKTU

Projekt realizowany będzie w okresie roku szkolnego, czyli wrzesień 2015 – czerwiec 2016 na terenie województwa wielkopolskiego. Jego kalendarium przedstawia się zgodnie z Załącznikiem Nr 1 do programu i zostało zaplanowane jako ciągłe działanie na przestrzeni roku, w którym realizowane będą profilaktyczne cele programu.

VIII. REALIZACJA PROJEKTU

1. W dniu **4 września 2015 roku** jednocześnie na terenie 31 powiatów województwa wielkopolskiego przeprowadzona zostanie projekcja fabularyzowanego filmu o dopalaczach, zrealizowanego przez ostrowską grupę *PaT Dopalacze niszczą życie*, którego prapremiera miała miejsce podczas *X Ogólnopolskiego Przystanku PaT na Stadionie Narodowym w Warszawie*;
2. Projekcje filmu realizowane na terenie garnizonu wielkopolskiego będą połączone z prelekcją na temat odpowiedzialności prawnej, szkodliwości działania oraz zażywania środków odurzających (jednym z uczestniczących prelegentów obok policjanta winien być m. in. przedstawiciel sanepidu, Monaru, itp.);
3. Bezpośrednio przed lub też po emisji (pozostaje to w gestii organizatora) zostanie przeprowadzony happening lub przemarsz w celu zmanifestowania sprzeciwu społecznego wyrażanego przez młodzież przed zażywaniem oraz rozprowadzaniem środków odurzających (w tym dopalaczy) do czego należy zaangażować młodzież szkolną, grupy PaT i PaTPORT;
4. W ramach programu policjanci Wydziału Prewencji KWP w Poznaniu przeprowadzą spotkania z młodzieżą w wybranych placówkach oświatowych na terenie województwa wielkopolskiego, w których odnotowano problemy związane z uzależnieniami. Komendy miejskie/powiatowe Policji garnizonu wielkopolskiego w terminie do 10 października 2015 roku wytypują placówki oraz uzgodnią z KWP w Poznaniu terminarz spotkań wspólnie z pracownikami Sanepidu.
5. Wydział Prewencji KWP w Poznaniu w I połowie listopada br. przeprowadzi wspólnie z Sanepidem prelekcje podczas konferencji organizowanych przez Kuratorium Oświaty w Poznaniu z Dyrektorami szkół z terenu Wielkopolski.

6. Pozostałe przedsięwzięcia realizowane będą zgodnie z załączonym harmonogramem, na podstawie odrębnych regulaminów i koncepcji.

Ponadto w ramach realizacji projektu planuje się następujące działania:

- Opracowanie konspektu lekcji wychowawczej w ramach spotkań tematycznych z przedstawicielami Policji, Sanepidu, Sądu Okręgowego, Monaru;
- Organizację szkoleń dla policjantów-koordynatorów realizujących zadania z zakresu profilaktyki społecznej;
- Szkolenia dyrektorów placówek oświatowych w zakresie realizacji projektu oraz świadomości prawnej wynikającej z obowiązujących przepisów dot. problematyki narkomanii (uzależnień);
- Opracowanie zasad i regulaminu konkursu do przeprowadzenia na poziomie powiatowym oraz wojewódzkim;
- Przygotowanie i kolportaż, pod redakcją Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, poradnika prewencyjnego dot. narkotyków i dopalaczy;
- Przygotowanie i realizację kampanii bilbordowej;
- Podsumowanie projektu galą finałową, w trakcie której zostaną ogłoszeni laureaci konkursu, wręczone nagrody, a zwycięskie prace opublikowane zostaną w lokalnej prasie, telewizji, na bilbordach oraz stronie internetowej KWP w Poznaniu. W trakcie gali uczestnicy otrzymają również poradnik dotyczący narkotyków i dopalaczy.

Sprawowanie nadzoru nad realizacją projektu przez policjantów garnizonu wielkopolskiego należy do Zastępcy Naczelnika Wydziału Prewencji KWP w Poznaniu podinsp. Piotr Mania lub osoby przez niego wyznaczonej.

Zadania dla komend miejskich/powiatowych Policji garnizonu wielkopolskiego:

- włączenie władz samorządowych do udziału w projekcie i uzyskanie wsparcia finansowego (m.in. na nagrody dla uczniów, szkół, innych podmiotów startujących w konkursie);
- nawiązanie ścisłej współpracy z lokalnymi mediami w zakresie promocji programu oraz innych działań profilaktycznych;
- opracowywanie i zamieszczanie artykułów na stronach komend KMP/KPP dotyczących realizacji działań;
- przeprowadzenie spotkań w szkołach oraz placówkach oświatowych i organizacji pozarządowych które pracują z młodzieżą przy współpracy z przedstawicielami m.in. Sanepidu, Sądu, Monaru:
 - ✓ 60 spotkań w szkołach do końca 2015 roku,
 - ✓ KMP Poznań 12 spotkań (szkół) w poszczególnych KP miasta oraz po 1 spotkaniu (szkoła) w pozostałych jednostkach w powiecie poznańskim,
 - ✓ dodatkowo w miarę możliwości spotkania w placówkach pracujących z młodzieżą,
 - ✓ w 2016 roku (styczeń – maj) jak w roku 2015;
- przeprowadzenie szkoleń dla rodziców w przedmiotowym obszarze zarówno w I półroczu roku szkolnego 2015, jak i w II półroczu roku szkolnego 2016;
- przeprowadzenie szkoleń dla grona pedagogicznego placówek oświatowych w zakresie realizacji projektu oraz świadomości prawnej dotyczącej posiadania oraz zażywania

narkotyków przy współudziale przedstawicieli organizacji współpracujących w projekcie w celu przygotowania grona pedagogicznego do prowadzenia działań z młodzieżą w ramach lekcji wychowawczej. Szkolenie prowadzone w miesiącach od października do grudnia 2015 roku;

- przeprowadzenie szkoleń dla pracowników socjalnych;
- powołanie komisji konkursowej na poziomie KMP/KPP, wyłonienie laureatów konkursu zgodnie z regulaminem;
- przygotowanie uroczystego rozstrzygnięcia projektów, wyłonienie i ogłoszenie laureatów konkursu zgodnie z regulaminem.

IX. ORGANIZACJA PROJEKTU

Za organizację projektu (po stronie Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu) odpowiedzialni są policjanci Wydziału Prewencji KWP w Poznaniu, którzy w celu skutecznego i efektywnego jej przebiegu m.in.:

- wyznaczają osoby koordynujące projekt;
- przygotowują szczegółowy program projektu;
- przygotowują oraz przeprowadzają szkolenia dla Komendantów, policjantów profilaktyków, dyrektorów placówek oświatowych;
- ustalają koszty związane z realizacją projektu oraz podejmują działania mające na celu ich pozyskanie;
- zapewnią oprawę medialną przy udziale zespołu prasowego KWP Poznań.

Powiatowe Stacje Sanitarne – Epidemiologiczne:

- wyznaczenie osób koordynujących projekt w powiatach województwa wielkopolskiego;
- konsultacja projektu oraz regulaminu konkursu;
- opracowanie i analiza ankiet dotyczących realizacji projektu;
- współorganizacja i udział w szkoleniach dla pracowników oraz grona pedagogicznego;
- zapewnienie oprawy medialnej przy udziale rzecznika prasowego;
- współorganizacja i udział w spotkaniach w szkołach;
- wsparcie finansowe projektu;
- przygotowanie materiałów dydaktycznych i przekazanie ich do szkoleń.

Urząd Wojewódzki Województwa Wielkopolskiego będzie:

- wyznaczenie osób koordynujących projekt;
- aktywny udział w projekcie;
- wsparcie merytoryczne i finansowe projektu;
- zapewnienie oprawy medialnej przy udziale rzecznika prasowego.

Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego:

- wyznaczenie osób koordynujących projekt;
- aktywny udział w projekcie;
- wsparcie merytoryczne i finansowe projektu;
- zapewnienie oprawy medialnej przy udziale rzecznika prasowego;
- wydanie poradnika dotyczącego narkotyków i dopalaczy.

Sąd Okręgowy w Poznaniu:

- wyznaczenie osób koordynujących projekt;
- oddelegowanie podległych pracowników Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do ścisłej współpracy z Policją;
- współorganizacja i udział w szkoleniach dla nauczycieli, policjantów oraz pracowników socjalnych;
- przeprowadzenie szkoleń dla kuratorów sądowych i kuratorów społecznych;
- poruszanie przedmiotowej problematyki z podopiecznymi podczas realizacji nadzorów;
- zapewnienie oprawy medialnej przy udziale rzecznika prasowego.

X. FINANSOWANIE

Niezbędnym do realizacji planowanych działań będzie finansowe wsparcie programu. Środki finansowe wykorzystane zostaną zgodnie z zaplanowanym załącznikiem nr 2 do programu.

XI. PODSUMOWANIE I EWALUACJA

Przewiduje się, że efektem działań będzie zwiększenie świadomości dzieci, młodzieży, ich rodziców oraz grona pedagogicznego w zakresie zagrożeń związanych z uzależnieniami.

Realizacja projektu wpłynie na obniżenie skali przestępczości w tym obszarze oraz zmniejszenie liczby zatruc, a nawet zgonów związanych z zażywaniem ww. substancji. Założeniem projektu jest dotarcie do jak najszerszego grona młodych ludzi i włączenie ich w aktywny udział w realizacji programu (poprzez wskazywanie pozytywnych wzorców, edukacji rówieśniczej oraz alternatywy do spędzania wolnego czasu, kreowania życia bez narkotyków, dopalaczy oraz innych używek.

Cele projektu zostaną zrealizowane dzięki wykorzystaniu zróżnicowanych metod jego realizacji. Zarówno debata, jak i konkurs, akcja promocyjna oraz happeningi na terenie województwa wielkopolskiego mają szansę uaktywnić społeczeństwo, co jest niezwykle ważne w walce z problemem. Zakres zaplanowanych zadań w ramach przedsięwzięcia pozwoli także na interdyscyplinarne szkolenie osób zajmujących się przedmiotową problematyką. Instytucjonalna wymiana doświadczeń to niezwykle cenny i skuteczny środek w walce z narkotykami/dopalaczami.

Największą wartością projektu będzie udział młodzieży w niemal każdym z zaplanowanych działań. To młodzież ma kreować przebieg projektu i realizację jego poszczególnych elementów.

Organizatorzy będą swoistą grupą ekspertów (grupą wsparcia) przysłuchujących się głosom młodzieży i wysuwającą wnioski co do dalszych prac. To młodzież przygotowująca się do wystąpień w debatach będzie poszukiwać argumentów za i przeciw tezom związanym z tematyką prezentowanego projektu.

Dzięki tak zaplanowanym działaniom wpływamy na wzrost zainteresowania młodych ludzi tematyką szeroko pojętego bezpieczeństwa oraz profilaktyki. Działania przyczynią się do wykształcenia wśród młodzieży aktywnej postawy prospołecznej, wyrobienia w niej umiejętności krytycznego spojrzenia na działania zagrażające bezpieczeństwu, wykształcenia postawy czujności i reagowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa.

Wypracowana i wzmocniona w trakcie projektu prawidłowa postawa obywatelska oraz wzrost świadomości konsekwencji wynikających z zachowań budzących powszechny sprzeciw i poczucie zagrożenia przyczynią się do podejmowania przez młodzież zaangażowaną w projekt rozsądnych, odpowiedzialnych społecznie decyzji, dzięki czemu wzrośnie poczucie bezpieczeństwa na obszarze oddziaływania projektu.

Realizacja prezentowanych działań we współpracy z partnerami „Obserwatorium zagrożeń dla ludzi młodych” pozwoli na przygotowanie rzeczowego raportu o problematyce dopalaczy w środowisku młodych ludzi z argumentacją przygotowaną w dużej mierze przez samą młodzież. Raport przygotowany zostanie w interdyscyplinarnej współpracy instytucjonalnej podmiotów zajmujących się szeroko rozumianym problemem uzależnień.

Analizie poddane zostaną dane statystyczne zbierane przez instytucje zaangażowane w przedsięwzięcie oraz zasób wiedzy uczestników, każdego z etapów jego realizacji. Ewaluacja przeprowadzona zostanie w oparciu o ankietę oraz wywiady z uczestnikami projektu. Ponadto przedsięwzięcie zapewni stały monitoring poziomu bezpieczeństwa w obszarach będących przedmiotem projektu na podstawie oficjalnych statystyk podmiotów wymienionych powyżej oraz zaobserwowanych zmiennych w postaci opinii młodych ludzi i ich podejścia do przedmiotowej tematyki.

NACZELNIK
WYDZIAŁU PREWENCJI
KWP w Poznaniu

Maciej Purol

Opracowanie:
Wydział Prewencji
KWP w Poznaniu

**Kalendarium Programu profilaktycznego:
„Dopalacze niszczą życie”**

PRZEDSIĘWZIĘCIA:

II połowa lipca 2015	<p>Pismo do Marszałka informujące o planowanym projekcie działań informacyjnych i edukacyjnych, połączonych z kampanią medialną (uzależnienia, dopalacze, narkotyki):</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ nawiązanie do wcześniejszej korespondencji dot. wspierania działań profilakt., projektu obserwatorium, diagnozy zagrożeń, zdarzeń lipcowych z zatruciami dopalaczami (wskazanie na zagrożenie rozwoju skali zjawiska), ➤ zaproszenie przedstawiciela UMWW do projektowania działań (np. z Dep. Zdrowia), ➤ wskazanie na działania szkoleniowe (Rokosowo i deklaracji członka zarządu UMWW – Leszka Wojtasiaka), ➤ prośba o wsparcie merytoryczne i finansowe, ➤ patronat nad tymi przedsięwzięciami, ➤ krótki opis planowanych działań (film, konkurs, szkolenie, prelekcje, poradnik, diagnoza, uroczyste podsumowanie, kampania medialna). ➤ zadeklarowanie wsparcia członków obserwatorium i informacja o zwróceniu się do Wojewody i jemu podległych służb w działaniach. <p>Pismo do Wojewody (i pośrednio do Sanepidu) – propozycja włączenia się do projektu.</p> <p>Korespondencja do członków obserwatorium – o projektowanych działaniach w tym obszarze (w szczególności – kuratorium oświaty, Departament Zdrowia UMWW, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli – narzędzia ankietowe, MOPR, UAM ...). Zaproszenie na kolejne spotkanie przedstawiciela Prokuratury.</p> <p>Włączenie stowarzyszenia PPBW lub IPA (jako organizacji pożytku publicznego) – kampania medialna, spoty w TVP Poznań, Telekurier.</p> <p>Pozyskanie patrona medialnego – nagłośnienie projektu w Wielkopolsce, wsparcie techniczne (film, spot, publikowanie najlepszych prac konkursowych, profilaktyka w Telekurierze). Wskazanie na TVP (uzgodnienia z kierownikiem Działu Promocji, Reklamy i Marketingu Jarosławem Kędzierskim 601 600 478).</p> <p>Szkolenie psów na dopalacze – ustalenia w Sułkowicach dot. możliwych szkoleń w obszarze najbardziej typowych środków stosowanych do produkcji dopalaczy (konsultacja ze specjalistami ds. pracy wędrowej psów)</p>
---------------------------------	--

<p>II połowa sierpnia 2015</p>	<p>Przygotowanie regulaminu konkursu dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych we współpracy z Wojewódzką Stacją Sanitarno Epidemiologiczną w Poznaniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ druk poradnika „Smak życia – czyli debata o dopalaczach”, który będzie wykorzystywany w ramach projektu edukacyjnego „Wiem – nie biore, jestem bezpieczny” realizowanego w ramach projektu profilaktycznego „Dopalacze niszczą życie”. <p>Przygotowanie szkolenia na etapie wojewódzkim dla 50 pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej Województwa Wielkopolskiego – realizatorów działań w środowisku szkolnym – Wojewódzka Stacja Epidemiologiczna w Poznaniu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omówienie projektu edukacyjnego „Wiem – nie biore, jestem bezpieczny” realizowanego w ramach projektu profilaktycznego „Dopalacze niszczą życie”.
<p>II połowa sierpnia 2015</p>	<p>Poinformowanie o działaniach wrześniowych (programie, terminach działań, wymogach dot. realizacji poszczególnych przedsięwzięć), zasygnalizowanie konieczności pozyskania miejsca na realizację działań wrześniowych (kino, dom kultury, hala w szkole), zaangażowanie grup PaT i PaTportów.</p> <p>Uzyskanie odp. z KMP/KPP dot. ich własnych inicjatyw (marsze, happeningi przed punktami dystrybucji dopalaczy, itp., wskazanie miejsc przedsięwzięcia i założeń organizacyjnych).</p>
<p>wrzesień 2015</p>	<p>Publikacja programu</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ diagnoza (z uwzględnieniem m.in. lipcowych danych toksykologicznych), ➤ opis przedsięwzięć i finansowanie¹ (uzgodnione wstępnie z Urzędem Marszałkowskim) <p>Przygotowanie listu intencyjnego ws. wspólnych działań.</p> <p>Przesłanie newslettera (o programie) za pośrednictwem Kuratorium Oświaty.</p> <p>Korespondencja do Szpitala im. F. Raszei (toksykologia, partnerstwo – film i prelekcje).</p>
<p>wrzesień 2015</p>	<p>Szkolenie Rokosowo dla kadry kierowniczej i przedstawicieli podmiotów i instytucji współpracujących z zakresu zwalczania dopalaczy i narkotyków.</p> <p>Szkolenie dla 50 pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa wielkopolskiego, realizatorów projektu Edukacyjnego „Wiem, nie biore, jestem bezpieczny” w środowisku szkolnym, współpraca z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii.</p>
<p>wrzesień/ październik 2015</p>	<p>Przedstawienie założeń programu podczas do spotkań organizowanych przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli (spotkania z dyrektorami szkół)</p> <p>Prezentacja projektu i działań po dopalaczach (krótka około 10-15 min. prezentacja przedstawiciela WP KWP oraz przedstawiciela Sanepidu – 10-15 min. – zainteresowanie udziałem w tym przedsięwzięciu, krótka prelekcja o zagrożeniach):</p>

¹ Finansowanie należy uwzględnić już od momentu organizacji działań w dniu 04.09.2015r. (wynajęcie sali, ankiety, długopisy z nadrukiem, smycze, itp.)

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ prelekcja pt „ Rola i zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa wielkopolskiego w oparciu o ustawę o PIS; ➤ działalność informacyjno-edukacyjna prowadzona w środowisku szkolnym nt. profilaktyki narkomani i nowych substancji psychoaktywnych; ➤ omówienie projektu edukacyjnego „Wiem-nie biorę, jestem bezpieczny” realizowanego w ramach projektu.
<p>październik 2015</p>	<p>Szkolenie profilaktyków społecznych KMP/KPP (Rokosowo), przedstawienie założeń i omówienie realizacji programu, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ kampania medialna, ➤ informacja o pozyskaniu partnerów do współpracy, ➤ wspólne określenie założeń i możliwej do realizacji kampanii informacyjnej (autobusy, bilbordy, tramwaj, hasło kampanii) ➤ wybór kilku najbardziej zagrożonych miejsc w Wielkopolsce wskazanie przez profilaktyków ➤ szkół i świetlic² w których będą działać. <p>Wyznaczenie powiatowych trenerów – policjanci i przedstawiciele Sanepidu (przygotowanie ich do przekazywania szkolnym pedagogom i psychologom tematyki dopalaczy i narkotyków, wyposażenie ich w niezbędne materiały, umiejętności)</p> <p>Przygotowanie lekcji pokazowej z materiałami (prezentacja, fragmenty filmu, <u>ankieta</u> ewaluacyjna, promowanie profilaktyki rówieśniczej PaT, omówienie zasad konkursowych i zachęcenie do wzięcia w nim udziału)</p> <p>Toksykolog Eryk Matuszkiewicz – przygotowanie scenariusza, a następnie filmu z jego udziałem (do 15 min.) i wykorzystanie w ramach lekcji pokazowej – współudział pracownika WKS w przygotowaniu filmu.</p> <p>Zakup i prezentacja walizki³ pozyskanej ze środków UMWW (podział na strefy) – prezentacja lekcji pokazowej (np. przedstawiciel KWP Opole).</p>
<p>listopad/ grudzień 2015</p>	<p>Udział przedstawiciela Policji i sanepidu w konferencjach prowadzonych przez Kuratorium z Dyrektorami szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych zaplanowanych na początek listopada (w ubiegłym roku rozpoczęły się od 4 listopada). Wystąpienie obu przedstawicieli wraz z prezentacją trwające do 45 minut</p> <p>Działalność informacyjno – edukacyjna prowadzona w środowisku szkolnym nt. profilaktyki narkomanii i nowych substancji psychoaktywnych - projekt „Wiem, nie biorę – jestem bezpieczny” realizowany w ramach programu profilaktycznego „Dopalacze niszczą życie”:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ realizacja 62 szkoleń na terenie 31 powiatów województwa wielkopolskiego dla młodzieży szkół gimnazjalnych (2 300 uczestników); ➤ realizacja 62 szkoleń na terenie 31 powiatów województwa wielkopolskiego dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych (2 300 uczestników); ➤ realizacja szkoleń na terenie 31 powiatów województwa wielkopolskiego dla kadry pedagogicznej i pielęgniarek środowiska szkolnego (1 550 uczestników);

² Ustalić i przygotować wykaz świetlic socjoterapeutycznych na terenie wielkopolskich powiatów.

³ Pozyskanie opakowań po dopalaczach lub ewentualnie przygotowanie atrap dopalaczy (w uzgodnieniu z Sanepidem).

	<p>Szkolenia organizowane i realizowane będą przez pracowników stacji sanitarno – epidemiologicznych we współpracy z policjantami komend miejskich i powiatowych Policji województwa wielkopolskiego.</p> <p>Sprawozdanie z przeprowadzonych szkoleń.</p>
<p>styczeń/ marzec 2016</p>	<p>Ewaluacja półroczna – (I) wykazanie liczby szkół adresatów, podsumowanie ankiet, ewentualne modyfikacje w zakresie programu, prowadzonych szkoleń, zajęć</p> <p>Konkurs – (II) rozstrzygnięcie na szczeblu powiatowym (zaangażowanie samorządów)</p> <p>(III) zebranie i ocena prac na szczeblu wojewódzkim (komisja: przedstawiciele m.in.: UMWW, Policji, Sanepidu, ODN ...)</p>
<p>październik 2015 – czerwiec 2016</p>	<p>Realizacja działań programowych</p> <p>Wizyty i prelekcje przedstawicieli Policji i Sanepidu w wybranych szkołach (uczniowie, nauczyciele, rodzice) oraz placówkach skupiających młodzież (światlice) – wybór konkretnych miejsc i ich liczby uzależniony od możliwości poszczególnych powiatów (proponowany wybór placówek o potencjalnie największym zagrożeniu).</p> <p>Przygotowanie szkolnych trenerów (szkolenia powiatowe wraz z materiałami dla wytypowanych pedagogów i psychologów) – 2-3 w powiecie z udziałem koordynatora z Sanepidu i Policji (powtórzenie wzorca z Rokosowa i lokalnych szkoleń w sanepidzie – ilość szkoleń uzależnić od liczby szkół – może być zrealizowane np. w ramach jednego szkolenia powiatowego w przypadku pozyskania większości lub wszystkich szkół, placówek);</p> <p>Określenie liczby szkoleń (wizyt w szkołach) na koniec 2015 (każdy powiat: 1-2 dla pedagogów, 3 w gimnazjach, 2 w szkołach ponadgimnazjalnych)</p> <p>Realizacja całodniowych spotkań w szkołach z udziałem m.in. specjalistów z Policji, Sanepidu, Toksykologów, kuratorów (wybór kilku szkół z miejscowości o największym nasileniu tym zjawiskiem) – wojewódzki poziom realizacji.</p>
<p>kwiecień 2016</p>	<p>Debata młodzieży na temat dopalaczy (jedna lub wiele).</p> <p>Poprzez kadrę UAM w Poznaniu przygotowanie studentów i licealistów do merytorycznej dyskusji z rówieśnikami na temat uzależnień, ze szczególnym zwróceniem uwagi na tematykę dopalaczy.</p> <p>Młodzież wysunie wnioski, przedstawi argumenty w zakresie uzależnień.</p> <p>Wnioski z tak zrealizowanego tematu mogą być zaskakujące, lecz bliskie odpowiedzi na kluczowe pytania. Tak przeprowadzony temat byłby niezwykle wymiernym materiałem do rzeczowej ewaluacji. Uczestnikami debaty byłby uczniowie, a także przedstawiciele placówek oświatowych.</p>
<p>czerwiec 2016</p>	<p>Gala podsumowująca wyniki konkursu, rozdanie nagród (nagrody dla finalistów i zwyciężskich szkół), działania pokazowe, teatralne, wstęp do bezpiecznych wakacji (wstępnie teren MTP⁴ – wsparcie IPA)</p> <p>Przyznanie certyfikatów potwierdzających udział w programie.</p>

⁴ Sprawdzenie możliwej daty w kalendarzu imprez targowych.

Pojęcia ustawowe.

I. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii w art. 4 precyzuje i wyjaśnia szereg pojęć związanych z tym zjawiskiem:

- „narkomania” to „stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających lub substancji psychotropowych albo środków zastępczych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”,
- **środek odurzający lub psychotropowy** ustawa określa jako każdą substancję pochodzenia naturalnego albo syntetycznego, działającą na ośrodkowy układ nerwowy.

Środki odurzające dzieli się na **grupy** w zależności od stopnia ryzyka powstania uzależnienia w przypadku używania ich w celach innych niż medyczne oraz zakresu ich stosowania w celach medycznych. **Środki odurzające grupy I-N** np. heroina, kokaina, metadon, morfina, **środki odurzające grupy II-N** np. kodeina, acetyldihydrokodeina, **środki odurzające grupy III - N** np. acetyldihydrokodeina, etylmorfina, **środki odurzające IV-N** np. acetorfina, etorfina, ziele konopi.

Substancje psychoaktywne dzieli się na następujące grupy w zależności od stopnia ryzyka powstania uzależnienia w przypadku używania ich w celach innych niż medyczne oraz zakresu ich stosowania w celach medycznych. **Substancje psychotropowe grupy I - P** np. brolamfetamina, mefedron, **substancje psychotropowe grupy II - P** np. amfetamina (psychedryna), ketamina, **substancje psychotropowe grupy III - P** np. bupremorfina, katyna, **substancje psychotropowe grupy IV - P** np. bromazepam, lorazepam.

- **środek zastępczy** – substancja pochodzenia naturalnego lub syntetycznego w każdym stanie fizycznym lub produkt, roślina, grzyb lub ich część, zawierające taką substancję, używane zamiast środka odurzającego lub substancji psychotropowej lub w takich samych celach jak środek odurzający lub substancja psychotropowa, których wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu nie jest regulowane na podstawie przepisów odrębnych; do środków zastępczych nie stosuje się przepisów o ogólnym bezpieczeństwie produktów¹,
- **uzależnienie od środków odurzających lub substancji psychotropowych** to zespół zjawisk psychicznych lub somatycznych wynikających z działania środków odurzających lub substancji psychotropowych na organizm ludzki, charakteryzujący się zmianą zachowania lub innymi reakcjami psychofizycznymi i koniecznością używania stałe lub okresowo tych środków lub substancji w celu doznania ich wpływu na psychikę lub dla uniknięcia następstw wywołanych ich brakiem,
- **osoba zagrożona uzależnieniem** – osoba, u której zespół zjawisk psychicznych i oddziaływań środowiskowych stwarza duże prawdopodobieństwo powstania

¹ Co oznacza, że nie są wymienione w Ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, więc ich obecność na rynku nie jest zabroniona.

uzależnienia od środków odurzających lub substancji psychotropowych; albo osoba sporadycznie używającą środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych;

- **osoba uzależniona** – osoba, która w wyniku używania środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych albo używania ich w celach medycznych znajduje się w stanie uzależnienia od tych środków lub substancji;
- **używanie środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego** – wprowadzanie do organizmu człowieka środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego, niezależnie od drogi podania;
- **używanie szkodliwe** – używanie substancji psychoaktywnej powodujące szkody somatyczne lub psychiczne, włączając upośledzenie sądzienia lub dysfunkcyjne zachowanie, które może prowadzić do niesprawności lub mieć niepożądane następstwa dla związków z innymi ludźmi;
- **wprowadzanie do obrotu** – udostępnienie osobom trzecim, odpłatnie lub nieodpłatnie, środków odurzających, substancji psychotropowych, prekursorów lub środków zastępczych;
- **wytwarzanie** – czynności, za pomocą których mogą być otrzymywane środki odurzające, substancje psychotropowe, prekursory albo środki zastępcze; ich oczyszczanie, ekstrakcję surowców i półproduktów oraz otrzymywanie soli tych środków lub substancji;

Objawy abstynencji występujące w narkomanii morfinowej (wg T. Bilikiewicza²):

- **objawy pierwszorzędowe:** dreszcze, uczucie zimna, „gęsia skórka”, ziewanie, kichanie, kaszel, czkawka, uczucie gorąca z poceniem, łzawienie, ślinienie, biegunka, ból brzucha, skłonności do wymiotów, rozszerzenie źrenic o 3mm i więcej, niepokój psychoruchowy, bóle i parestezje mięśniowe w postaci darcia, rwania i palenia.

- **objawy drugorzędowe:** obniżenie ciepłoty ciała o 0,3°C i więcej, przyspieszenie oddychania, lęki i niepokój wewnętrzny, nudności, bóle głowy i serca, kołatanie serca, uczucie ociężałości i depresji.

Objawy abstynencji noszą często nazwę objawów głodu narkotycznego.

Charakterystyczną cechą przeważającej części środków odurzających jest uodparnianie się organizmu człowieka na ich działanie. Ta nabyta odporność nosi nazwę tolerancji. Powoduje ona konieczność przyjmowania coraz większych dawek dla uzyskania takich samych efektów.

Odpowiedzialność karna

Znamiona przestępstw narkotykowych sprecyzowane są w kilku artykułach cyt. ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Art. 58.

1. Kto, wbrew przepisom ustawy, udziela innej osobie środka odurzającego lub substancji psychotropowej, ułatwia albo umożliwia ich użycie albo nakłania do użycia takiego środka lub substancji, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

2. Jeżeli sprawca czynu, o którym mowa w ust. 1, udziela środka odurzającego lub substancji psychotropowej małoletniemu lub nakłania go do użycia takiego środka lub substancji albo udziela ich w znacznych ilościach innej osobie, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

art. 59.

1. Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, udziela innej osobie środka odurzającego lub substancji psychotropowej, ułatwia użycie albo nakłania do użycia takiego środka lub substancji, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

2. Jeżeli sprawca czynu, o którym mowa w ust. 1, udziela środka odurzającego lub substancji psychotropowej małoletniemu, ułatwia użycie albo nakłania go do użycia takiego środka lub substancji, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 62.

1. Kto, wbrew przepisom ustawy, posiada środki odurzające lub substancje psychotropowe, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

2. Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w ust. 1, jest znaczna ilość środków odurzających lub substancji psychotropowych, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Art. 62a.

Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w art. 62 ust. 1 lub 3, są środki odurzające lub substancje psychotropowe w ilości nieznacznej, przeznaczone na własny użytek sprawcy, postępowanie można umorzyć również przed wydaniem postanowienia o wszczęciu śledztwa lub dochodzenia, jeżeli orzeczenie wobec sprawcy kary byłoby niecelowe ze względu na okoliczności popełnienia czynu, a także stopień jego społecznej szkodliwości.

Art. 63.

1. Kto, wbrew przepisom ustawy, uprawia mak, z wyjątkiem maku niskomorfinowego, konopie, z wyjątkiem konopi włóknistych, lub krzew koki, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

2. Tej samej karze podlega, kto, wbrew przepisom ustawy, zbiera mleczko makowe, opium, słomę makową, liście koki, żywicę lub ziele konopi innych niż włókniste.

3. Jeżeli przedmiotem czynu, o którym mowa w ust. 1, jest uprawa mogąca dostarczyć znacznej ilości słomy makowej, liści koki, żywicy lub ziela konopi innych niż włókniste, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Art. 165 a

Dopalacze – potoczna ich nazwa różnego rodzaju produktów zawierających substancje psychoaktywne, które nie znajdują się na liście środków kontrolowanych przez Ustawę o przeciwdziałaniu narkomanii³.

Wykaz substancji znajduje się w Załączniku nr 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczących: przestrzegania przez producentów, importerów, osoby wprowadzające do obrotu, substancje lub eksportujące substancje chemiczne, ich mieszaniny lub wyroby w rozumieniu ustawy z dnia 25 lutego 2011 roku o substancjach chemicznych i mieszaninach (Dz. U. Nr 63, poz. 322) obowiązków wynikających z tej ustawy oraz rozporządzeń Wspólnot Europejskich w niej wymienionych⁴.

Ponadto art. 27 ww. ustawy mówi o tym, że:

1. W razie stwierdzenia naruszenia wymagań higienicznych i zdrowotnych, państwowy inspektor sanitarny nakazuje w drodze decyzji, usunięcie w ustalonym terminie stwierdzonych uchybień.

2. Jeżeli naruszenie wymagań, o których mowa w ust. 1, spowodowało bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, państwowy inspektor sanitarny nakazuje unieruchomienie zakładu pracy lub jego części (...), zamknięcia obiektu użyteczności publicznej, wyłączenie z eksploatacji środka transportu, wycofanie z obrotu środka spożywczego, przedmiotu użytku, materiału i wyrobu przeznaczonego do kontaktu z żywnością, kosmetyku lub innego wyrobu mogącego mieć wpływ na zdrowie ludzi albo podjęcie lub zaprzestanie innych działań: decyzje w tych sprawach podlegają natychmiastowemu wykonaniu”.

³ www.wikipedia.org/wiki/Dopalacze.

⁴ Art. 4 Ustawy z dnia 14 marca 1958 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. nr 12 poz. 49)

art. 20 Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii brzmi:

1. Zabrania się reklamy i promocji substancji psychotropowych lub środków odurzających.
2. Produkty lecznicze zawierające substancje psychotropowe lub środki odurzające mogą być reklamowane na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne.
3. Zabrania się reklamy i promocji środków spożywczych lub innych produktów przez sugerowanie, że:
 - 1) posiadają one działanie takie jak substancje psychotropowe lub środki odurzające lub
 - 2) ich użycie, nawet niezgodne z przeznaczeniem, może powodować skutki takie jak skutki działania substancji psychotropowych lub środków odurzających.